

Maarten van Rossum

voor Antwerpen

(1542)

MAARTEN VAN ROSSUM

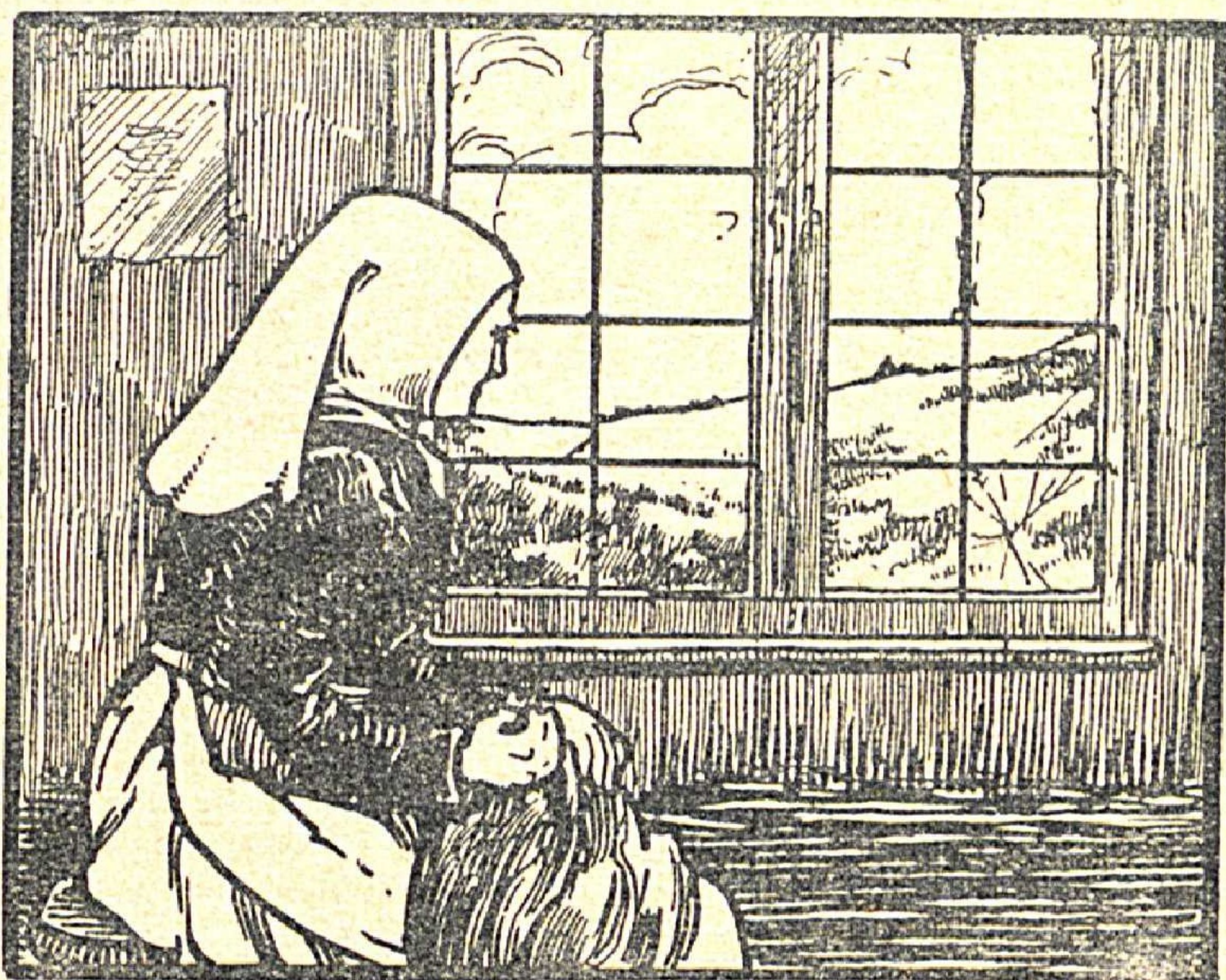
VOOR ANTWERPEN

(1542)

Op de heide, halfweg Antwerpen en Hoogstraten stond ten jare 1542 eene kleine hut, van plaggen opgebouwd en met stroo gedekt. Ze werd bewoond door de weduwe Kathelijne en haren achttienjarigen zoon Rolf.

Op een middag van de maand Juni was de vrouw alleen thuis. Haar versleten zetel stond bij het vensterke, vanwaar de weduwe, die

... was de vrouw alleen thuis.

zich met naaiwerk onledig hield, een ver gezicht over de bruine vlakte had. Nu en dan zuchtte ze. Ongerustheid lag over haar gelaat verspreid.

Het hutje schoon zindelijk, getuigde niet van weelde. De weinige, ruwe meubels waren wrak en versleten. Maar de weduwe Kathelijne had er zich reeds lang aan gewend, tevreden te zijn met zwart brood, water of melk en boonen. De armoede drukte haar niet.

Gevoelde ze zich bekommerd over haren zoon. Was deze wellicht verplicht dienst te nemen in het leger van den heer, onder wiens gebied ze woonden? Neen, Rolf mocht zijne moeder steunen en helpen en de brave borst deed het met een blij en dankbaar gemoed.

Maar de schaper, die ginds zijne kudde bewaakte, had eenige

oogenblikken aan 't vensterke gestaan. De grijsaard wist nieuws, droevig nieuws. Er was een woest leger in aantocht, een troep bandelooze boeven, geleid door een eerloozen kerel, wiens lust het was te rooven en te stelen.

Eilacie, eilacie, welke rampen dreigden er! En waarom trok die schurkenbende door 't arme Kempenland, waar slechts nederige stulpen stonden? Waarom kwam ze den vrede der heide verstoren?

Op weg naar Antwerpen! had de schaper gezegd. Maar die weg moest zwart zijn van asch, rood van bloed! En vrouw Kathelijne zuchtte!

Rochus, zoo heette de schaper, zat aan den zoom van een denneboschje. De man was aan de eenzaamheid gewoon of liever, hij gevoelde zich nooit eenzaam. Sommige heidebewoners fluisterden, dat hij met de bleën en andere kerfdiertjes, ja zelfs met de bloemen en kruiden sprak. En dit was inderdaad zoo, hoewel in een anderen zin, als de bijgeloovige lieden dachten.

Diertjes, bloemen en kruiden waren Rochus' gezellen en uren lang bleef hij in hunne beschouwing verzonken. Hij kende honderde geheimen der rijke natuur, allerlei bijzonderheden, welke hij met elkaar in verband bracht. En ook nu was hij aan 't mijmeren, tot hij plotseling opgeschrikt werd door iemand die zijn naam uitsprak.

— Ha, Rolf, zijt gij het? zei hij, den zoon der weduwe voor zich ziende.

— Slecht nieuws, Rochus. Maarten van Rossum is te Hoogstraten!

— Maarten van Rossum, ja zoo noemden de kooplieden, die mij dezen morgen naar den weg vroegen, den aanvoerder der vreemde bende. En hij is te Hoogstraten!

— Ik ben haastig van daar gevlucht, want men zegt, dat de soldaten herwaarts zullen komen. O, ze zien er zoo wreed uit! Er is ook eene afdeeling te paard bij, welke men de Zwarte Ruiters noemt.

— En wat gaat ge nu doen?

— Ik zal moeder in veiligheid naar Antwerpen brengen.

— En de heer van Meerdal, onze goede beschermer, moet hij niet gewaarschuwd worden? Mijne beenen zijn te stram, anders...

— Maar, Rochus, mijne moeder ligt mij toch nauwer aan 't harte...

— En de goede vrouwe Meerdal, die tijdens uwe moeders ziekte zelve in uwe hut kwam en uwe moeder van den dood redde!

— Maar...

— Luister, Rolf, ik zal naar uwe moeder gaan en haar zeggen, dat ze zich voor de reis moet gereed maken. Loopt gij intusschen naar 't kasteel en waarschuw onzen heer. De vijanden zullen nog wel een nacht in Hoogstraten blijven. Kom, aarzel niet.

— Welnu, ik zal 't doen. Maar haast u, Rochus, en zeg moeder, dat ze zich toebereide voor de vlucht naar Antwerpen!

— Wees gerust, brave jongen, en gij ook, spoed u!

Als een pijl uit den boog snelde Rolf heen. 't Was of de zwarte ruiters hem reeds op de helen zaten. Maar hij moest zijne moeder in veiligheid brengen! Weldra zag hij in de verte de torentjes van een kasteel. Sneller nog, 't gevaar was dreigend. Ademloos kwam hij voor de ophaalbrug aan. Lambrecht, de portier, zag verwonderd naar den jongeling, die daar in schuim en zweet voor hem stond.

— 't Is of de duivel u achtervolgt! zei hij lachend. 't Is nog wat vroeg voor de spoken en de geesten. 's Nachts, ja dan zou ik ook niet gaarne alleen over de heide dwalen, maar...

— Lach niet, Lambrecht, er is een duivel te Hoogstraten.

De portier schrok. De kwade tijding van een naderend leger was in het kasteel niet onbekend.

— Vertel op! sprak hij gejaagd.

In enkele woorden verhaalde de zoon der weduwe de aankomst van Maarten van Rossum.

— En mijn heer is niet thuis. Hij bevindt zich te Antwerpen! riep Lambrecht op spijtigen toon.

Eene schoone vrouw, met een kind aan iedere hand, kwam over het voorhof. 't Was van Meerdal's gade. Ze herkende den jongeling.

— Is uwe moeder weer krank? vroeg ze vriendelijk.

Nu vertelde de portier, wat hij zoo juist vernomen had.

De edelvrouw verbleekte.

— Spoedig! gebod ze, iemand naar de stad, om uwen heer te waarschuwen!

— Mag ik onderdanig opmerken, dat het veiliger ware, zoo mijne genadige meesteres aanstonds naar Antwerpen reisdet, zei Lambrecht eerbiedig.

— Eerst moet uw heer hier zijn, we zullen zijne beslissing afwachten. Onderwijl kan ik mij voor de reis gereed maken. En u, Rolf, dank ik voor uwe spoedige komst.

Eene gedachte schoot den jonkman door 't hoofd. Hij wilde iets vragen, maar durfde niet. Hij werd bleek en rood. De edelvrouw bemerkte het.

— Welnu, sprak ze minzaam, wat deert u?

— Edele..., edele..., stamelde Rolf.

— Kom, kom, spreek vrij uit.

— Mijne moeder... we zouden ook naar de stad willen.

— Ha, ik begrijp u! Zeker, jongen, breng uwe moeder maar hier. Ze is te oud, om die groote reis te voet te doen. Wellicht

zullen wij ons kasteel verlaten. Er zal in onze koets nog wel een plaatsje zijn.

Rolf dankte vurig de vriendelijke vrouw en voort spoedde hij zich weer, naar moeder, om haar te behoeden voor 't geweld van den vreemdeling.

— Ik zal Hugo naar Antwerpen zenden, hernam van Meerdal's gemalin en zuchtend trad ze naar de woning.

Een hooge en sterke jachttoren, met aan de eene zijde eene kleine kapel en aan de andere een tamelijk hoog woonhuis, dit was alles, wat er van 't eertijds groot kasteel der Meerdals overgebleven was. Aanhoudende krijgstochten hadden 't geslacht verarmd en de huidige afstammeling was niet in staat, de sporen, die de tijd op zijn slot naliet, te doen verdwijnen. En nu dreigde een geweldige vijand, een bevelhebber van roovers en brandstichters, dit kasteel in puin te leggen. Ja, zoowel in kasteelen als in hutten van Kempenland, heerschte onrust. Want een leger als dat van Maarten van Rossum, trok door geen enkel gewest, hoe arm ook aan geld en goederen, zonder vreeselijke sporen na te laten. En Kempenland leidde naar den troon, waar de fiere Schelde-koningin in al hare glorie heerschte.

* * *

Op dien zelfden zomeravond was een voornaam gezelschap bijeen, ten huize van den edelman Happaert, bij de Kipdorppoort. De disch, ruim voorzien van uitgezochte spijzen, de wijnkroezen, onophoudelijk gevuld door de onvermoeibare page's, de gelegenheid met elkander te spreken over krigsbedrijven of plannen voor de toekomst, dit alles moest tot vroolijkheid stemmen. En toch, de rechte opgewektheid heerschte in de schoon versierde en hel verlichte zaal niet. Burgemeester Lancelot van Ursel, scheen een hoogst ernstig gesprek met zijn ambtgenoot, Nicolaas de Schermere, te voeren. De edelman van Immerseele zag er zwaarmoedig uit en lachte slechts half gedwongen, als zijn tafelgezel Crombach, hem eenige schertsende woorden toestuurde. Anderen daarentegen babbelden en lachten zoo lustig en vrij, alsof alles zonne en wonne was en niet het minste wolkje zich vertoonde. Ja, er drukte iets den edellieden en niet alleenlijk hen, doch de gansche Scheldestad gevoelde zich benepen.

Keizer Karel, de heer onzer gewesten, vertoefde in 't verre Afrika, om 't rooversnest Algiers te tuchtigen. Zijn verklaarde vijand, Frans I, koning van Frankrijk, nam de afwezigheid van den tegenstander te baat, om de vijandelijkheden te herbeginnen. Daartoe had hij zich verbonden met hertog Willem van Gelderland, die zijn veldmaarschalk, den geduchten Maarten van Rossum, met zijne spits-

boeven zuidwaarts zond. En de vrees, dat deze geweldenaar op het rijke Antwerpen mocht afkomen, verontruste thans de bevolking. Rijk, zoo mocht de stad genoemd worden, het middenpunt van den Europeeschen handel. Overdekten niet duizende schepen van allerlei vorm en grootte, Portugeesche galeien, Spaansche galjoenen, Duitsche en Oostersche koggen, Italiaansche meerschepen, den trotschen stroom, aan wien Antwerpen haar voorspoed dankte? Reden niet iederen dag honderde zwaar beladen Hessenwagens door de poorten, om de voortbrengselen uit den vreemde over zee herwaarts gebracht, naar 't binnenland en omringende rijken te vervoeren? Was onze goede stad niet de verzamelpplaats der vreemde kooplieden, wier prachtvertoon alle denkbeeld te boven ging? En bovendien, in Antwerpen zetelde de kunst, de heerlijke en stoute kunst, waardoor onze vaders hunnen roem bevestigden heinde en verre.

Helaas, op dit gevaarlijk tijdstip, waarvan wij gewagen, was de stad van bezetting beroofd en zou ze nu waarlijk ten prooi vallen aan de woeste handen van Maarten van Rossum?

— Kom, kom, sprak de gastheer, want 't wordt tijd, dat we tot ons gezelschap terugkeeren; kom, kom, laten we de toekomst nu niet te donker inzien, want wij weten allen, de geweldenaar bevindt zich voor het bisdom Luik en dus nog verre van ons.

— Gij zegt de waarheid, heer Happaert, antwoordde burgemeester van Ursel, doch 't is met dien rooverhoofdman als met de sprinkhanen, waarvan ons de reizigers, die in Tunis vertoefden, vertellen. Men weet niet, welke richting ze zullen nemen, doch de weg, dien ze achter zich laten, is des te beter kenbaar! Wij allen hebben gehoord, hoe die zelfde van Rossum naar Den Haag trok en niets naliet, dan afgebrande dorpen en puinen van hoeven en kloosters, mitsgaders ontelbare lijken.

— Meent gij, viel nu van Ursel's ambtgenoot in, dat de bisschop van Luik den Gelderschen veldmaarschalk door zijn land zal laten trekken, om hem toe te staan zich met Frans I te vereenigen? De bisschop weet evengoed als wij, wat zulk een doortocht betekent. Dat is de ondergang! En dan ligt voor die troep spitsboeven slechts een weg open: door de Kempen naar Antwerpen!

— Blijft gij dezen nacht ten mijnent, heer van Meerdal? vroeg de gastheer aan den edelman, die met blijkbaar onrust het gesprek aanhoord had.

— Van ganscher harte dank voor UEd. gastvrij aanbod, antwoordde de aangesprokene, een forsche ridder, met innemend gelaat, en van middelbaren leeftijd. Doch in deze roerige tijden mag ik 's nachts niet ulthuisig zijn.

— Ook al bang voor dien Maarten ? schertste Crombach.

— Gij weet, hernam van Meerdal, dat mijne bezitting op zijn weg ligt, zoo de geweldenaar Antwerpen tot doel zijner strooptochten kiest. En de laatste vertegenwoordiger van mijn geslacht mag dan niet afwezig zijn !

— Verwacht gij hem dan nog dezen avond ? klonken eenige verwarde stemmen.

— De vergelijking met die sprinkhanen was juist, antwoordde de ridder. 't Is of dergelijke bandieten reuzenpassen kunnen afleggen !

— Heer van Meerdal, iemand uwer bedienden bidt u, hem een gehoor te verleenen, sprak een page op eerbiedigen toon.

Na den gastheer verlof gevraagd te hebben, zich eenige oogenblikken te mogen verwijderen, verliet de geroepene ijlings 't vertrek.

Een bode ! Wat mocht dat beteekenen ?

De bediende wachtte in eene kleine spreekkamer.

— Hugo ! riep de ridder verwonderd. Wat brengt u herwaarts ? Thuis iets gebeurd met uwe meesteres of de kinderen ?

— Stel u gerust, Edele Heer ! Mijne geëerbiedigde Meesteres en uwe kinderen zijn wel. Doch wij ontvingen bericht, dat Maarten van Rossum Hoogstraten ingenomen heeft en ik achtte het mijn plicht U dit te komen melden.

— Gij hebt trouw gehandeld, Hugo, stamelde de ridder, terwijl zijn gelaat verbleekte. Doch hij herstelde zich ras en zeggende : Wacht op mij, ik ga met u, snelde hij de feestzaal binnen.

— Maarten van Rossum heeft Hoogstraten veroverd ! riep hij het gezelschap toe.

Allen waren verstomd ! Deze tijding was het sein tot een algemeen opbreken. De burgemeesters en alle edellieden begrepen volkomen, dat er in deze oogenblikken gehandeld moest worden, om het dreigend onheil af te keeren. Maarten van Rossum en zijn leger van spitsboeven te Hoogstraten, op weg naar Antwerpen dus !

Weinige oogenblikken later reden van Meerdal en zijn dienaar Hugo, spoorlags den grooten landweg naar 's Hertogenbosch op.

* * *

Moordende en plunderende was de veldmaarschalk van Gelderland door de Bossche Meierij getrokken, naar het vorstendom Luik. Wijselijk weigerde de bisschop den roovers toegang of doorgang en zijne legerbenden boezemden van Rossum ontzag in. Nu 't was den dienaar van den Gelderschen hertog ook tamelijk onverschillig, waar hij branden en stelen kon en 't viel hem dan ook niet moeilijk, het land van Luik op te geven voor de Kempen, met

uitzicht op de rijke Scheldestad. Hoogstraten kon weinig weerstand bieden en weldra waren de woeste krijgers er genesteld, om van hier uit strooptochten in 't omliggende te houden en eindelijk op Antwerpen af te trekken.

* * *

Eenige dagen later vinden we vrouw Kathelijne en haar zoon in eene achterbuurt van Antwerpen terug, want zoo mocht de Arme Beuckelaerstraat met recht genoemd worden. De scheiding van de heide was aan de weduwe zwaar gevallen. Rolf had alle overredingskracht moeten gebruiken, om zijne moeder te bewegen met hem naar het kasteel te gaan. Daar waren ze vriendelijk opgenomen geworden in de reiskoets, want ook de heer van Meerdal oordeelde het veiligst, zich in Antwerpen te verschuilen.

't Was druk in de Scheldestad. Al liet de gevreesde van Rossum nog op zich wachten, toch wist men, dat hij op de loer lag. Hier goot men geschut- en kanonkogels, daar voerde men zware steenen naar de vesten. Op eene andere plaats vervaardigde men pekreepen, welke moesten dienen om brandende, den vijanden om den hals geworpen te worden. Op de wallen zelf was eene groote schare arbeiders aan 't werk. De tuinen van vele huizen kwamen op de vesten uit ; deze hoven moesten vernield worden, want 't was noodig, dat men van alle zijden de vesten bereiken kon. En aan den buitenkant eveneens, wierp men eenige woningen neer, want hierin zouden de vijanden zich kunnen verschuilen en beveiligen. De vrouwen ook staken een handje toe en groeven, kruiden, maakten hoepels, kaptten kogels, zoo ijverig als de mannen. (1)

De poorters, de ambachten, de kooplieden, met het krijgsvolk door hen aangeworven, werden in twaalf groepen verdeeld en iedere groep werd een post op de wallen aangewezen. De adel der stad voerde hen aan. Mannen als Happaert, Crombach, Van Ranst, Van Ursel, Van de Werve, weken ter nauwernood van de vesten. Er heerschte de grootste eensgezindheid. Met alle krachten zou men beletten, dat de geliefde stad eene prooi der roovers worden zou.

Cornelis van Spangen, een bekwaam krijgsman, had 't opperbevel over de gewapende burgers. Eene muurschildering in ons stadhuis

(1) Zulks geschiedde tijdens den opstand tegen Spanje, in de XVIe eeuw, meermalen. De burgeressen van Haarlem, onder aanvoering van vrouwe Vrenau, Simons, Hasselaar, vervingen op de wallen de uitgeputte mannen. Te Sluis vereenigde Catharina Roose eene dappere vrouwen-schare onder haar bevel, niet alleen om schansen aan te leggen, maar ook om de mannen bij den strijd aan te moedigen en te helpen. Bij afwezigheid van den gouverneur van Doornik, tijdens het beleg door Parma in 1581, werd de stad verdedigd onder leiding zijner gemalin, Marie de Lalaing, prinses van Epinoy. En dan de Antwerpsche burgeressen met de Fransche furie !

stelt voor, hoe burgemeester Van Urselen 't bevel over de burgerscharen aan schepen Van Spangen toevertrouwd (Leyszaal).

* * *

Eindelijk, op den avond van den 24^{en} Juli, verscheen de gewelddenaar. Van Rossum vestigde zijn hoofdkwartier op den huize Vordenstein, bij Merxem. De voorposten van zijn leger lagen in den Pothoek, op het St-Willebrordsveld.

Nu verwachtte men den aanval. Maar een dag verliep, zonder dat er van de zijde des vijands iets verricht werd. Geen enkele verschansing werd opgeworpen, niet de geringste loopgracht gegraven. De maarschalk van den Gelderschen hertog hield feest met zijne oversten op Vordestein, als was hij toch zeker van zijne rijke prooi. Eene kleine overwinning had hij reeds behaald. Reinir van Châlons, prins van Oranje, had in 't kwartier van Breda, een legertje van 3000 voetknechten en 500 ruiters verzameld. Toen hij beproefde, dit in de bedreigde stad te brengen, was hij door de Gelderschen op de Brasschaetsche heide overvallen. Slechts met weinige getrouwen kon de prins Antwerpen bereiken.

Neen, op vreemde hulp moest Antwerpen niet rekenen. Wel waren er 1200 Vlamingen uit het land van Waas binnengekomen, maar de meesten waren onbekwaam in het hanteeren van 't geweer. Doch vol moed, stonden de burgers op de wallen. Ze vormden een kring van poort tot poort (langs de Zuidzijde: Kronenburgpoort, Begijnenpoort, tot St-Jorispoort; langs de Oostzijde: St-Jorispoort, Huidevetterstoren, Kipperpoort, tot Roodepoort; langs de Noordzijde: Roodepoort, Slijkpoort, Posternepoort, tot Herman Haenpoort; en langs den waterkant: Herman Haenpoort, Vischmarkt, Bierhoofd, St-Jansvliet, tot Kronenburgpoort). Maar Van Rossum bleef werkeloos. Hij dacht aan verraad. Men wist het in de stad.

* * *

Op den avond van de aankomst der vijanden, zat Rolf met zijne moeder in 't eenig vertrek hunner kleine woning. Eensklaps, zonder geroep of geklop, trad iemand binnen. De bezoeker was in een wijden mantel gehuld en een neervallende hoed verborg grootendeels zijn gelaat.

— Wie zijt gij? vroeg Rolf verbaasd.

— Een goede vriend, antwoordde de ander, zonder echter zijn hoofddekse af te nemen of zelfs maar te verschuiven. Blijkbaar wilde hij onbekend blijven.

— Gij lijdt armoede, vervolgde hij, ik weet het en 'k zal u helpen.

— Armoede..., wilde de zoon antwoorden, maar de zonderling onderbrak hem, zeggende:

— Ja, ik weet wel, dat men u nu en dan een stuk brood toewerpt, gelijk men het een hond doet, maar den klank van 't geld kent ge niet, zooals ik. En de vreemdeling liet goud rammelen. Doch, ging hij voort, ik wil u een middel aan de hand doen, om uw toestand en dien uwer moeder te verbeteren.

— Een eerlijk? vroeg Rolf snel.

— Jongeling, ge beledigt mij door deze vraag. Maar ik wil dat onbezonnen woord vergeten. De jeugd denkt niet, alvorens te spreken. Ja, een eerlijk middel! Wilt ge in mijn dienst treden?

— Maar ik moet toch eerst weten, wie ge zijt, wat ik bij u moet verrichten en nog veel meer.

— Dat alles zal ik u mededeelen, zoo ge om negen ure ten mijnent komt.

— Kunt ge 't nu niet zeggen?

— Weeral dat wantrouwen! Zie, ten teeken dat ik het goed met u meen, geef ik u reeds een voorschot. En eenige kronen op de tafel werpende, vervolgde hij: Men heeft mij verteld, dat ge een flinke jongeling zijt, een goede zoon. Zoo iemand heb ik juist noodig. Maar hier kan ik alles niet uitleggen. Kom op het bepaalde uur ten mijnen huize.

— Maar wat eischt ge van mij? Dat ten minste kunt ge toch zeggen, heer. Alles is zoo raadselachtig, zoo geheimzinnig!

— Wilt ge dan niet gaarne geld verdienen, om uwe moeder van het noodige te voorzien? Ik bemerk hier genoeg, dat uwe moeder gebrek lijdt. En ik bied u de gelegenheid, dat te verhelpen, maar ge stribbelt tegen.

— Ik lijd geen gebrek, zei de weduwe, en wat uw aanbod betreft, ik ook zou gaarne weten, welke diensten ge van mijn zoon verlangt.

— Welnu, luister dan. Vooreerst heb ik hem noodig in 't belang der stad.

— Ha, ik begin u te begrijpen, hernam Rolf driftig. Ge zijt geen afgezant der stadsoverheid, want wat zou deze van mij verlangen? Bovendien ik heb mijne plaats op de wallen, want ik dien een heer, aan wien ik trouw zal blijven.

— Hoe, ge dient een heer?

— Zeker, ik sta onder 't bevel van van Meerdal.

— Een milde heer, die u hier verbant, in deze stulp! En ge wilt niet veranderen! Ge weigert een drie-, vier-, vijfdubbel loon te winnen?

— Heer, houd uw geld ! kreet de jongeling, terwijl een blos zijne wangen kleurde. Uwe handelwijze lijkt mij niet eerlijk toe ! Ik bid u, ga heen. Ik laat mij niet tot verraderswerk verlokken.

— Verraderswerk ! siste de vreemdeling. Gij durft...

— Ik verzoek u heen te gaan ; zoo niet roep ik om hulp ! Met een vloek verliet de man de woning.

— Weeral mislukt ! mompelde hij. En toch, men had mij verzekerd, dat deze arme drommel goed wat geld gebruiken kan, dat hij voor zijne moeder door een vuur zou vliegen. En hij weigert zelfs naar mij te luisteren ! Ik moet elders zoeken, want Maarten van Rossum zal in de stad geraken. Ik wil de hooge som verdienen. En bovendien, in troebel water is het goed visschen. Als soldaat verkleed, kan ik met de Gelderschen meeplunderen. Doch die melkbaard doorgrondt mij. Laat ik even in de nabijheid blijven.

— 't Was een verrader ! verzekerde Rolf aan zijne moeder. Ge weet toch, dat er Geldersche kooplieden in de stad zijn. Vele werden uitgedreven, andere legden den eed van getrouwheid af. Maar wie weet zijn er geen verscholen ! En van Rossum is een Gelderschman, moeder. Ik snel naar mijn meester ; hij moet het weten. Ik zal dit bloedgeld meenemen, als bewijs mijner woorden, ofschoon hij mij toch gelooven zou.

— Ja, doe dat, mijn zoon, maar voorzichtig op straat.

— Wees gerust, moeder, ik ben dra weer.

Rolf verliet de woning.

Lantarens bestonden in dien tijd nog niet. De meeste burgers, die er 's avonds op uit gingen, droegen zelf licht mee, wat zeer raadzaam was met 't oog op den slechten toestand der straten.

Maar nu, in dezen onrustigen tijd, had de overheid geboden, voor elk huis eene lantaarn of eenen fakkel te hangen.

De jongeling spoedde zich snel voort. Eensklaps sprong een man, die zich tegen 't wijngaardloover eener woning verborgen had, naar hem toe. Eer hij zich verweren kon, voelde de jongeling zich vastgegrepen.

— Help, help ! riep hij.

— Uw laatste uur is geslagen ! siste de aanrander.

Maar Rolf wrong zich om, geraakte met eene hand vrij, gaf den booswicht een slag op den arm, zoodat het dreigend wapen zijn doel miste. De zoon der weduwe verweerde zich uit alle macht terzelfdertijd om hulp schreeuwende.

Hij wist, 't was een strijd op leven en dood, want hij herkende den bezoeker van daar straks, den eerloozen verrader.

Ginds naderden mensen.

Met een vloek snelde de aanvaller weg.

Rolf voelde eene snerpande pijn in den arm. De ponjaard moest hem getroffen hebben. Hij vluchtte rap eene zijstraat in, want 't liefst werd hij niet opgehouden.

— Eerst roept men om hulp, en als we komen, loopen ze beiden als hazen heen, zei een burger, die met zijn makker aan kwam gestapt.

— De een zal al niet beter geweest zijn dan de ander, meende de gezel. 't Waren gasten, die den schout vreezen, geboefte zooals er binnen de muren verscholen is. Maar kom we moeten naar de vesten. 't Grootste geboefte ligt vóór de stad en tegen dat gespuis vermag de schout niets.

* * *

Ja, de gevreesde Maarten van Rossum met zijne wreede boevende lag voor het rijke Antwerpen. Begeerig sloegen de roovers den blik op de rijke koopstad, waavan zij ongelooflijke beschrijvingen gehoord hadden. Ginds was geld en goud, ginds waren schatten ! En reeds jeukten de handen om naar het kostbare metaal te grijpen, die handen bekleet met bloed.

Doch binnen de muren heerschte vastberadenheid en moed. Ieder stond op zijn post. En dank aan Rolfs waarschuwing waakte men tegen verraad. Zoo ook een der politieoversten, welke met zijne mannen de ronde deed, toen de duisternis gevallen was. Spookachtig pinkten aan de woningen de lantaarns.

— Wie sluipen daar ginds ? zei de gerechtsdienaar bij zich zelve, toen zijn oog viel op twee kerels, die langs den muur gingen. Om geen vermoedens te wekken, liet hij zijne mannen eene zijstraat inslaan en daar halt houden, terwijl hij zelf terug keerde, zich zoo veel mogelijk tegen de huizen dringende.

Zie daar glom vuur ! De bandieten wilden brandstichten ! De onderschout riep zijne helpers en, eer de twee schelmen de vlucht konden nemen, werden zij ruw bij den kraag gegrepen. Hun verhoor duurde niet lang. Op heeterdaad betrapt, kon liegen hun niet baten. De waarheid kwam ras aan 't licht. 't Waren handlangers van den vijand, die in de stad brand moesten stichten. Van de verwarring zou de veldmaarschalk gebruik maken om een aanval op de veste te doen. Rolf had gelijk ; er waren Gelderschen verscholen gebleven.

De verraders werden gevierendeeld. 't Lust mij niet, hier die barbaarsche strafuitvoering te beschrijven. Alleen wil ik zeggen, dat vierendeelen op verschillende wijze uitgevoerd werd : 't zij dat men den schuldige met vier paarden uiteentrok of hem op een kruis bond in

den vorm eener x en hem de handen, de voeten en het hoofd afkapte. 't Waren straffen, die slechts verschooning vinden door den tijdgeest. Achten wij ons gelukkig, beste lezer, dat wij genieten van eene mildere beschaving, van menschelijkheid!

Dit ongeval was dus gelukkig afgewend. Nog meer hield men thans de wacht. Den volgenden dag verscheen een heraut voor de muren. Aan zijne trompet hing eene vlag met het Geldersche wapen. Hij moest eene boodschap zijns meesters afkondigen.

— Uit naam van de koningen van Denemarken (1) en Frankrijk eischt mijn meester de stad op. Hij zet u aan, de poorten te openen en niet langer op den Keizer te vertrouwen, die als Jonas door de visschen is opgeslokt, zoo sprak hij.

Burgemeester van Ursel trad naar voren.

— Zeg uw meester, dat wij zullen wachten tot de visch onzen Keizer weder op land zal uitspuwen, zooals hij met Jonas deed, en dan zijne bevelen zullen hooren. Zeg hem verder, dat hij een landroover is, en dat wij zijne boden voortaan aan een boom zullen ophangen, om ook den vogels wat spijze te geven.

Algemeen gejuich der burgers begroette deze fiere taal.

* * *

De dag liep zonder vijandelijkheden ten einde, van Rossum lag nog werkeloos te Merxem, terwijl zijne voorposten niet verder dan den Pothoek en St-Willebrordus-veld genaderd waren. Doch den volgenden avond waagde de vijand een aanval, die gericht werd op de « Roypoort »

De strijd was heftig, maar duurde niet lang. De belegeraars werden zoo ongenadig door onze dappere burgers ontvangen, dat ze weldra de bestorming opgaven, een groot aantal dooden en gekwetsten achterlatende. En toen weer de duisternis viel, mochten de Antwerpenaren elkander geluk wenschen over hunne eerste overwinning.

Maar er diende gewaakt te worden. De overheid hield een krijgsraad. Voor de Roode poort stonden twee kloosters en een begijnhof. Zoo de vijand de poort bemachtigde, zou hij zich in deze gebouwen nestelen en van daar een groot gedeelte der stad bestrijken.

Daarom besloot men die stichtingen aan de vlammen prijs te geven. En 's nachts zagen de wachters op de wallen, hoe de hemel zich rood kleurde door dezen vrijwilligen brand.

* * *

Statig verrees de Julizon aan den Oostertrans. Zij bescheen een voor de burgers verheugend schouwspel.

(1) Ook Denemarken had een verbond gesloten met Frans I.

— Kunnen wij onze oogen gelooven? zoo vroegen zij elkander af. Geeft de roover het beleg op? Trekt hij weg? En ja 't scheen zoo, want reeds waren de voorposten verdwenen en ginds, langs Berchem, Deurne en Merxem maakte de vijand zich voort.

Statig verrees de Julizon aan den Oostertrans. (blz. 14).

Antwerpen was dus bevrijd, dank aan den moed der burgers. Omdat hij geen geschut genoeg bezat, staakte de veldmaarschalk 't beleg. Hij trok Brabant in, langs Mechelen, dat hij niet aandoen

durfde, daar de landvoogdes er zich met eene goede macht bevond, naar Leuven, dat hij opeischte.

Voor eene groote som geld en wijn, benevens eetwaren wilden de magistraten 't beleg der stad afkopen en Van Rossum stemde toe. Maar de studenten, dit verdrag als vernederend voor hunne stad beschouwende, verzetten zich er tegen, sneden de strengen der paarden af van de wagens, die de wijnvaten moesten vervoeren, losten het geschut op de woeste benden en noodzaakten den aanvoerder tot vertrekken.

* * *

Later ging Maarten van Rossum over in dienst van Keizer Karel, die hem legeroverste maakte. Doch in 't kamp te Givet door de pest aangetast, werd hij naar Antwerpen gevoerd. In de stad, waar voor hij eens het hoofd stootte, dank aan der burgeren moed, stierf hij in 1555.

* * *

Toen het gevaar geweken was, wilde de weduwe Kathelijne weer naar de heide terug. Rolf, wiens arm geheel genezen was, volgde haar. Voor zijn kloek gedrag, had de jongeling eene flinke belooning ontvangen. Van Meerdal had hem aangesteld als boschwachter. Vol van nieuwe plannen vergezeld onze vriend dus zijne moeder. Het oude hutje stond er nog ongedeerd. Maar wat de woeste benden gespaard hadden, zou Rolf zelf afbreken. Immers een boschwachter kon niet in eene stulp wonen.

Op zekeren dag over de heide dwalende, deed de jongeling eene akelige vondst. Met eene siddering door al zijne leden herkende hij het half vergane lijk van den schaper.

Hij achtte het een duren plicht, den doode te begraven.

Andere heidebewoners konden hem eenige inlichtingen geven over de lotgevallen van den ongelukkigen grijsaard.

Zijne kudde werd aangeslagen, om als voedsel te dienen voor de Gelderschen. Van den herder zelf eischte men allerlei diensten, die hij weigerde. Hij wilde niet mee werken aan het ongeluk van landgenooten. En daarom werd hij door een der boeven neergeveld.

Rolf bracht eenige gelukkige jaren door in de nieuwe woning. Na den dood zijner moeder, nam hij dienst onder 't vaandel der scharen, welke tegen Spanje streden voor de vrijheid.

A. HANS

DE ITALIAANSCH
VUURWERKMAKER

Lodewijk OPDEBEEK
ANTWERPEN